

Osaluse redel

Autor/allikas:	SALTO koolitusmeetodite kogumik / Eesti Noorteühenduste Liit
Teema(d):	kodanikuosalus, kaasamine
Meetodi tüüp:	grupitöö
Sissejuhatus:	osalusredeli näitel tutvuvad õpilased erinevate osaluse tasanditega ning hindavad enda ja noorte kui ühiskondliku grupi paiknemist sellel redelil. Edasise arutluse käigus on võimalik välja tuua ka ideid, kuidas noored saaksid teha sammu kõrgemale pulgale ning kelle initsiatiivi ja panust selleks vaja on.
Sihtgrupp:	11.-12. klass
Osalejate arv:	kuni 30
Ajakulu:	45 min
Vahendid:	soovi korral pabertahvli paberid, markerid märkmete tegemiseks, jaotmaterjalina osalusredel.

Kirjeldus

Õpilased jagunevad väiksematesse gruppidesse ja neile jagatakse kätte osalusredeli joonis. Õpetaja tutvustab osalusredelit, mida iga aste tähendab ning toob iga astme juures näite.

Ülesande esimene osa – arutelu väikestes rühmades, millisel redelipulgale on:

- õpilased koolis langetatavate otsuste suhtes oma kooli näitel
- noored kohaliku omavalitsuse suhtes
- noored Eesti riigis langetatavate otsuste suhtes

Õpetaja võib anda kätte ühe või kõik teemad, samuti võib varieerida, kas nad analüüsivad iseenda paiknemist nende tasandite suhtes või noori laiemalt. Grupid peavad oma hinnanguid põhjendama ning näiteid tooma.

(Lihtsam variant on see, kui õpetaja annab ette konkreetsed juhtumid, mille osas õpilastel on vaja otsustada, mis tasandi kaasamisega on tegemist ning oma otsust põhjendada.)

Ülesande teine osa - arutelu väikestes rühmades:

- Kuidas saaks olukorda parandada?
- Millised konkreetsed tegevused, struktuurid võiksid aidata noortel osalusredeli kõrgemale pulgale tõusta?
- Mida saavad noored ise teha ja mida peavad tegema kool, vallavalitsus, Eesti Vabariigi valitsus?

Taas võib keskenduda ka ainult ühele tasandile, näiteks kool või kohalik omavalitsus.

Iga grupp esitleb oma tulemusi, need võib märkida ka tahvlile.

Lõpetuseks toimub suures grupis arutelu erinevate ideede üle noorte paremaks kaasamiseks. Käsitleda võib erinevaid struktuure, mis on juba loodud või mida võiks luua – õpilasesindused, noorte osaluskojad kohalikul ja maakondlikul tasandil, noorte parlament riigi tasandil.

- Kas need aitavad noori paremini kaasata?
- Millised on selliste struktuuride tugevused ja nõrkused?
- Kas struktuuri olemasolu (näiteks õpilasesinduse olemasolu koolis) tagab ka selle, et noorte arvamusega arvestatakse?

Võimalikud raskuskohad rakendamisel

Võimalik, et õpilased ei oska kohe hinnata, kus nad redelil paiknevad, siis võib seda üheskoos erinevate näidete põhjal arutleda. Samuti ei pruugita olla kursis noorte osalusega omavalitsuse ja riigi tasandil. Veidi lihtsam on kooli tasand või midagi konkreetset nende huvitegevuse vallas. Lihtsam on harjutust läbi viia, kui eelnevalt on tutvutud noorte ja noorteorganisatsioonide tööga.

TEEMAD:

Lisamaterjal

- ▶ Roger Harti noorte osaluse redel¹
(Osaluse redel väljaprintimiseks ja õpilastele jagamiseks on järgmisel leheküljel)

Noorte osalusel on erinevad tasandid. Roger Harti osaluse redel on üks võimalus hinnata kui hästi üks või teine tegevus noori tegelikult kaasab. Viis ülemist tasandit on aktsepteeritavad ja soovitatavad vormid noorte kaasamiseks. Kolm alumist on ebasoovitavad vormid ja tegelikult noori ei kaasa.

8. redelipulk – noorte omaalgatuslikud, kuid täiskasvanutega jagatud otsused

Initsiatiiv tegevuseks tuleb noortelt, kuid otsuste tegemisel osalevad nii noored kui täiskasvanud. Täiskasvanud innustavad noori, samas saavad noored õppida täiskasvanute elukogemusest.

7. redelipulk – noorte omaalgatuslikud ja juhitud otsused

Noored algatavad mingi tegevuse ja viivad selle ka ise läbi, täiskasvanutel on vaid toetav roll.

6. redelipulk – täiskasvanute poolt algatatud, kuid noortega jagatud otsused

Täiskasvanud algatavad mingi projekti, otsused tehakse lõplikult koos noortega.

5. redelipulk – konsultatsioon noortega ja tagasiside neile

Noored annavad nõu täiskasvanutele. Noori teavitatakse, kuidas nende panust kasutatakse ja milline oli lõpptulemus.

4. redelipulk – etteantud roll noortel ja tagasiside neile

Noortele antakse teatud ülesanne tervikprotsessist. Noori teavitatakse, kuidas nende panust kasutatakse ja kuidas see mõjutab lõpptulemust.

3. redelipulk – võltsosalus

Juhtumid, kus tundub, nagu noortele antakse sõna, kuid tegelikult pole neil võimalust otsust mõjutada.

2. redelipulk – dekoratsioon

Täiskasvanud lahendavad noortelt tulnud probleeme, kuid noored on otsustusprotsessis vaid "kaunistuseks", mõjutavad vaid väga kaudsel viisil.

1. redelipulk – manipuleerimine

Täiskasvanud kasutavad noorte temaatikat ja pakuvad välja ise teemasid, mis nende arvates võiks olla noorte jaoks aktuaalsed.

On diskuteeritav, milline on "kõige parem" viis noorte kaasamiseks: 7. või 8. tasand. Antud juhul on 8. tasand seatud kõige kõrgemale, kuid on ka arvestatavaid argumente, miks kõige enam väärtustada 7. tasandit.

- ▶ [Inglisekeelne juhend](#)

¹ Noorsootöö käsiraamat. Tallinn, 2007, lk. 25-27

- 8 **Noorte omaalgatuslikud, kuid täiskasvanutega jagatud otsused.**
- Initsiatiiv tegevuseks tuleb noortelt, kuid otsuste tegemisel osalevad nii noored kui täiskasvanud.
 - Täiskasvanud innustavad noori, samas saavad noored õppida täiskasvanute elukogemusest.

- 7 **Noorte omaalgatuslikud ja juhitud otsused.**
- Noored algatavad mingi tegevuse ja viivad selle ka ise läbi, täiskasvanutel on vaid toetav roll.

- 6 **Täiskasvanute poolt algatatud, kuid noortega jagatud otsused.**
- Täiskasvanud algatavad mingi projekti, otsused tehakse lõplikult koos noortega.

- 5 **Konsultatsioon noortega ja tagasiside neile.**
- Noored annavad nõu täiskasvanutele.
 - Noori teavitatakse, kuidas nende panust kasutatakse ja milline oli lõpptulemus.

- 4 **Etteantud roll noortel ja tagasiside neile.**
- Noortele antakse teatud ülesanne tervikprotsessist.
 - Noori teavitatakse, kuidas nende panust kasutatakse ja kuidas see mõjutab lõpptulemust.

- 3 **Võltsosalus.**
- Juhtumid, kus tundub, nagu noortele antakse sõna, kuid tegelikult pole neil võimalust otsust mõjutada.

- 2 **Dekoratsioon.**
- Täiskasvanud lahendavad noortelt tulnud probleeme, kuid noored on otsustusprotsessis vaid "kaunistuseks", mõjutavad vaid väga kaudsel viisil.

- 1 **Manipuleerimine.**
- Täiskasvanud kasutavad noorte temaatikat ja pakuvad välja ise teemasid, mis nende arvates võiks olla noorte jaoks aktuaalsed.